

„Studia Wyborcze”

tom 18

Łódzkie Towarzystwo Naukowe
2014

SPIS TREŚCI

STUDIA I ARTYKUŁY

ANDRZEJ SOKAŁA

<i>Kontrowersje wokół kształtu polskiej administracji wyborczej</i>	7
<i>Controversies over the shape of Polish electoral administration</i>	23

AGNIESZKA KAZUŁA

<i>System wyborczy do niższej izby parlamentu i jego wpływ na system partyjny – przypadek Polski i Wielkiej Brytanii</i>	33
<i>The electoral system to the lower house of parliament and its influence on the party system – the case of Poland and Great Britain</i>	50

BEATA ROGUSKA, JAROSŁAW ZBIERANEK

<i>Ułatwienia w głosowaniu – wiedza, opinie i oczekiwania Polaków</i>	51
<i>Voting facilities – knowledge, opinions and expectations of Polish citizens</i>	65

ALDONA DOMAŃSKA

<i>Działania Rzecznika Praw Obywatelskich na rzecz ochrony czynnego prawa wyborczego</i>	67
<i>Action of the ombudsman for the protection of the right to vote</i>	83

TIMEA DRINÓCZI

<i>Nowe prawo wyborcze na Węgrzech i jego implikacje</i>	85
<i>New electoral laws and implications in Hungary</i>	100

RECENZJA

EDYTA WIDAWSKA

<i>Dorota Głowacka, Adam Płoszka, Media w okresie wyborczym. Przewodnik dla dziennikarzy, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2014, ss. 40</i>	101
--	-----

SPRAWOZDANIE

AGATA PYRZYŃSKA, JAGODA WOJCIECHOWSKA

*Sprawozdanie z debaty eksperckiej CSW UMK – Czysta wyborcza – za i przeciw,
Toruń 22 listopada 2013 roku* 105

BIBLIOGRAFIA

PAWEŁ RAŻNY

Polska bibliografia wyborczo-referendalna za 2013 rok 113

WYNIKI WYBORÓW I REFERENDÓW NA ŚWIECIE

MAGDALENA WRZALIK

*Wyniki wyborów parlamentarnych, prezydenckich i referendów na świecie
w okresie od kwietnia do października 2014 roku*..... 137

Andrzej Sokala

KONTROWERSJE WOKÓŁ KSZTAŁTU POLSKIEJ ADMINISTRACJI WYBORCZEJ

Streszczenie

Obecnie funkcjonujący w Polsce model administrowania wyborami charakteryzuje się niezależnością organów wyborczych od innych władz państwowych, neutralnością polityczną i znaczącym udziałem w nich „czynnika sędziowskiego”.

W ostatnim jednak czasie pojawił się – z inicjatywy jednej z partii politycznych – pomysł zmiany ustroju polskich organów wyborczych (od Państwowej Komisji Wyborczej, po rejonowe komisje wyborcze). Zmierza on do upolitycznienia administracji wyborczej poprzez zastąpienie w składach komisji wyborczych sędziów przez przedstawicieli sejmowych klubów parlamentarnych.

Autor analizuje i ocenia ten projekt, uwzględniając istniejące orzecznictwo w sprawach wyborczych, poglądy doktryny prawa wyborczego oraz – co ważne – oceny wyborców funkcjonowania administracji wyborczej w Polsce.

Słowa kluczowe: polska administracja wyborcza, udział sędziów w organach wyborczych, Państwowa Komisja Wyborcza, projekt zmian ustroju administracji wyborczej.

CONTROVERSIES OVER THE SHAPE OF POLISH ELECTORAL ADMINISTRATION

Summary

Present model of electoral administration in Poland is characterized by the independence of electoral bodies, especially from other state authorities, political neutrality and considerable participation of judges as members of electoral commissions.

However, recently an idea of change in the system of Polish electoral bodies (including Polish State Electoral Commission and regional electoral commissions) has been initiated by one of the political parties. This idea tends to politicization of the electoral administration by replacing judges in the electoral commissions by the representatives of Sejm's parliamentary clubs.

Author analyzes and evaluates this proposal, taking into consideration the judicial decisions in electoral matters, views expressed in the doctrine of electoral law and – what is the most important – the voters' opinions about the functioning of electoral administration in Poland.

Keywords: Polish electoral administration, participation of judges in the electoral commissions, State Electoral Commission, proposal of changes in the system of electoral administration.

Agnieszka Kazuła

SYSTEM WYBORCZY DO NIŻSZEJ IZBY PARLAMENTU I JEGO WPŁYW NA SYSTEM PARTYJNY – PRZYPADEK POLSKI I WIELKIEJ BRYTANII

Streszczenie

Od pierwszych wolnych wyborów w powojennej Polsce w debacie publicznej powraca temat konieczności zmiany sposobu transferowania głosów na mandaty. Zwolennicy większościowych systemów wyborczych postulują konieczność wprowadzenia odpowiedzialności polityków przed wyborcą oraz konieczności wyłonienia stabilnej większości w akcie głosowania. Natomiast dla zwolenników proporcjonalnych systemów wyborczych wynik wyborów, jak najbardziej odzwierciedlający poparcie udzielone w wyborach jest wartością najważniejszą. Chęć znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy system większościowy jest gwarantem wyłonienia stabilnego, jednopartyjnego rządu oraz czy jedynie system proporcjonalny może zapewnić większej części społeczeństwa przedstawicieli w parlamencie skłoniła autorkę do zbadania wpływu systemów wyborczych (proporcjonalnego w Polsce i większościowego w Wielkiej Brytanii) na kształt systemu partyjnego. Do zbadania wspomnianego wpływu wykorzystane zostały metody ilościowe.

Słowa kluczowe: wybory, system wyborczy, system partyjny, Polska, Wielka Brytania.

THE ELECTORAL SYSTEM TO THE LOWER HOUSE OF PARLIAMENT AND ITS INFLUENCE ON THE PARTY SYSTEM – THE CASE OF POLAND AND GREAT BRITAIN

Summary

Before every election since 1989 in Polish public debate, the problem of changing the electoral system has reappeared. The supporters of majority electoral systems say that there is a need to make politicians responsible for their actions. Their second argument is that the majority electoral system is the only way to create a stable government. Their opponents claim that there is nothing more important than the will of society, which means that the distribution of seats between parties should be proportional to the number of votes they gained. In order to answer the question which electoral system is better, first we need to find out if the majority electoral system is the only way to choose a stable government. Is it true that only the proportional electoral system allows the greater part of society to be represented? What is more important?

The intention of answering the aforementioned questions is the aim of this article. To examine the influence of the electoral system on the party system quantitative methods have been used.

Keywords: elections, electoral system, party system, Poland, Great Britain.

Beata Roguska, Jarosław Zbieranek

UŁATWIENIA W GŁOSOWANIU – WIEDZA, OPINIE I OCZEKIWANIA POLAKÓW

Streszczenie

Po wielu latach starań wprowadzono do polskiego prawa wyborczego pakiet różnorodnych ułatwień w głosowaniu (adresowanych przede wszystkim do wyborców niepełnosprawnych) m.in. głosowanie przez pełnomocnika oraz głosowanie korespondencyjne. Zmiany te w znaczący sposób zwiększyły gwarancje zasady powszechności wyborów, a także wypełnianie międzynarodowych standardów. Jednak ogromnym wyzwaniem jest wciąż skuteczne poinformowanie wyborców o mechanizmach prawa wyborczego, w tym nowych ułatwieniach. Na kilka tygodni przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, w marcu 2014 roku, Rzecznik Praw Obywatelskich i Centrum Badania Opinii Publicznej przeprowadziły badanie wiedzy i opinii Polaków na temat nowych rozwiązań prawa wyborczego. Ukazało ono, że wiedza o nowych procedurach wyborczych jest bardzo niewielka np. zdecydowana większość ankietowanych wyborców niepełnosprawnych nie miała żadnej wiedzy o procedurach głosowania korespondencyjnego, czy przez pełnomocnika, a nawet o sposobach uzyskania informacji o ułatwieniach. Badanie ukazało również, że choć Polacy są bardzo otwarci na wprowadzenie do polskiego prawa wyborczego tzw. alternatywnych procedur głosowania, to jako preferowany przez siebie sposób oddania głosu wskazują „klasyczne” osobiste głosowanie w lokalu wyborczym.

Słowa kluczowe: głosowanie, niepełnosprawni, wybory, badania opinii społecznej.

VOTING FACILITIES – KNOWLEDGE, OPINIONS AND EXPECTATIONS OF POLISH CITIZENS

Summary

After many years of efforts a large package of solutions was introduced to the Polish electoral law that is designed to help voters (especially persons with disabilities) to participate in elections, such as postal-voting and proxy voting. It had a significant impact on the level of the constitutional guarantee of universal suffrage and on fulfilment of the international standards in this regard. But a huge challenge is to ensure effective mechanisms to inform citizens about issues related to elections (including the new procedures). Few weeks before European Parliament elections in 2014, Human Rights Defender and Public Opinion Research Center made a research about opinions and knowledge about new constructions. The research shows that awareness of new voting mechanisms and instruments are very low among society. For instance, the majority of respondents (including persons with disabilities) claimed, that they have any knowledge about postal voting, proxy voting and instruments of receiving electoral information. The research showed also that although Poles are very open for new, remote methods of voting, still the most preferable is “classic way” of voting in polling stations.

Keywords: voting, the disabled, elections, public opinion surveys.

Aldona Domańska

DZIAŁANIA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH NA RZECZ OCHRONY CZYNNEGO PRAWA WYBORCZEGO

Streszczenie

Kolejno obowiązujące przepisy prawa wyborczego w okresie funkcjonowania instytucji ombudsmána w Polsce były przedmiotem wielu wystąpień rzeczników poszczególnych kadencji. Dotyczyły one przede wszystkim ochrony praw i wolności wyborców ze względu na uniemożliwienie bądź znaczne utrudnienie, uprawnionym do głosowania uczestniczenia w wyborach. W związku z powyższym ombudsman wchodził w relacje zarówno z organami władzy ustawodawczej, organami samorządu terytorialnego, ale przede wszystkim z Państwową Komisją Wyborczą. W swych wystąpieniach rzecznicy wielokrotnie sygnalizowali konieczność wprowadzenia do polskiego prawa wyborczego alternatywnych metod głosowania tj. głosowania korespondencyjnego, głosowania przez pełnomocnika lub głosowania za pomocą nośników elektronicznych. Ombudsman wyrażał też poparcie dla koncepcji uchwalenia jednolitego kodeksu wyborczego. Pracownicy Biura RPO dokonali licznych kontroli w lokalach wyborczych w celu nie tyle wykrycia nieprawidłowości ile wskazania sposobów uniknięcia ich na przyszłość w celu skutecznej ochrony praw wyborców. Rzecznicy prowadzili także działalność edukacyjną przez apele, wystąpienia do mediów szeroko informując o nowych procedurach wyborczych. Przeprowadzona analiza dowodzi, że RPO był jednym z najbardziej zaangażowanych organów w propagowanie zmian ułatwiających, a w przypadku niektórych grup obywateli umożliwiających uczestniczenie w akcie wyborczym.

Słowa kluczowe: Rzecznik Praw Obywatelskich, prawo wyborcze, alternatywne metody głosowania, osoby niepełnosprawne, wybory.

ACTION OF THE OMBUDSMAN FOR THE PROTECTION OF THE RIGHT TO VOTE

Summary

Consecutively applicable provisions of electoral law pertaining to the operation of the institution of ombudsman in Poland have been subject to many instances of particular term Advocates. They mainly considered the safeguarding of rights and freedoms of voters by ensuring that they were in no way prevented or hindered the from participating in elections. To achieve this goal, the Ombudsman entered into relationships with both bodies of the legislature and local government bodies. Above all the ombudsman forged relationships with the National Electoral Commission. In their speeches spokesmen repeatedly indicated the need of introducing alternative voting methods to Polish electoral law, that is postal voting, voting by proxy or voting by electronic media. The ombudsman also expressed support for the concept of enactment of a uniform election code. The Ombudsman officials made a number of inspections at polling stations in order to not so much detect irregularities, but to identify some ways of avoiding them in the future and effectively protect the rights of voters. Spokesmen also

conducted educational activities through appeals to the media, widely informing the public about new electoral procedures. The analysis shows that the Ombudsman was one of the authorities most involved in promoting changes, facilitating such changes and – in the case of certain groups of citizens – enabling participation in the electoral act.

Keywords: ombudsman, the right to vote, alternative voting methods, people with disabilities, elections.

Timea Drinóczy

NOWE PRAWO WYBORCZE NA WĘGRZECH I JEGO IMPLIKACJE

Streszczenie

Nowe węgierskiego prawa wyborcze były szeroko krytykowane przede wszystkim przez Komisję Wenecką i węgierskie organizacje pozarządowe. Niektóre instytucje nowego systemu wyborczego zbadał także Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając w przypadku niektórych ich niekonstytucyjność. Niemniej jednak, widząc tło prawne i konstytucyjną perspektywę podjęcia dialogu, można znaleźć pewne kontrowersje również w przypadkach, w których Trybunał Konstytucyjny nie dopatrzył się ich niekonstytucyjności.

Słowa kluczowe: węgierski system wyborczy, prawo do głosowania, geografia wyborcza, kompensacja zwycięzcy, kampania wyborcza.

NEW ELECTORAL LAWS AND IMPLICATIONS IN HUNGARY

Summary

New Hungarian electoral rules have been widely criticized mainly by the Venice Commission and Hungarian NGOs. The Constitutional Court also examined some of the institutions of the new electoral system and in certain cases it established unconstitutionality while in other cases it did not turn the law down. Nevertheless, when seeing legal background and taking a constitutional dialogue perspective some controversies can be found also in cases in which the Constitutional Court did not established constitutionality.

Keywords: Hungarian electoral system, right to vote, electoral geography, compensating the winner, electoral campaign.